

RAPPORT

Soortgericht vervolgonderzoek Hoofdstraat 152-156 te Schijndel

Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en
gierzwaluw in het kader van de Wnb, onderdeel
Soortenbescherming

Klant: Rho adviseurs voor leefruimte

Referentie: BH4522WATRP2011262315

Status: S0/P01.01

Datum: 26 november 2020

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Level 14
56 Berry Street
NSW 2060 North Sydney
Australia
Water

Trade register number: 56515154

+61 2 8854 5000 **T**

+61 2 9929 0960 **F**

project.admin.australia@rhdhv.com **E**

royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Soortgericht vervolgonderzoek Hoofdstraat 152-156 te Schijndel

Ondertitel: Nader soortenonderzoek te Schijndel

Referentie: BH4522WATRP2011262315

Status: P01.01/S0

Datum: 26 november 2020

Projectnaam: NEV Aldi Schijndel

Projectnummer: BH4522

Auteur(s): Jens Schepers, Pauline Maas

Opgesteld door: Jens Schepers

Gecontroleerd door: Pauline Maas

Datum: 19-11-2020

Goedgekeurd door: Arend de Wilde

Datum: 26-11-2020

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden veeleenvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Afbakening van het nadere onderzoek	1
1.3	Doel en onderzoeksvragen	1
1.4	Leeswijzer	2
2	Het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling	3
2.1	Ligging van het plangebied	3
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	3
3	Onderzoeksmethode	5
3.1	Onderzoeksinspanning	5
3.2	Vleermuisonderzoek	5
3.3	Gierzwaluwonderzoek	6
3.4	Huismusonderzoek	7
4	Resultaten en effectbeoordeling	8
4.1	Vleermuizen	8
4.2	Gierzwaluw	8
4.3	Huismus	9
4.4	Effectbeoordeling	9
5	Voorzorgs- en mitigerende maatregelen	11
5.1	Gewone dwergvleermuis	11
5.2	Gierzwaluw	12
5.3	Ontheffingsaanvraag en ecologisch werkprotocol	14
6	Conclusie en vervolg	15
6.1	Conclusie	15
6.2	Vervolgadvies	15
	Literatuur	16

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De supermarktketen Aldi is voornemens om een winkelcomplex met bovenwoningen te realiseren aan de Hoofdstraat 152-156 te Schijndel. Ten behoeve van de realisatie van het winkelcomplex wordt de bebouwing binnen het plangebied (met uitzondering van het reisbureau) gesloopt, en worden mogelijk opgaande begroeiingen gerooid en bomen gekapt.

Een dergelijke ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Vanuit de Wet natuurbescherming (hierna: 'Wnb') is het nodig om ruimtelijke ingrepen te toetsen op mogelijke negatieve effecten op beschermde natuurwaarden.

Econsultancy heeft middels een quickscan in het kader van de Wnb de effecten op mogelijk aanwezige natuurwaarden onderzocht (Sanders, 2020). Op basis van de habitatgeschiktheidsbeoordeling in deze quickscan blijkt dat het voorkomen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen niet op voorhand kan worden uitgesloten in de te slopen gebouwen.

1.2 Afbakening van het nadere onderzoek

Het woonhuis, de Aldi, het reisbureau met bovenwoningen, de garageboxen achter de Aldi en de terrasoverkapping op de onderzoekslocatie zijn in principe geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Dit vanwege de aanwezigheid van geschikte openingen die toegang verlenen tot de spouwmuur en/of ruimte langs de dakranden die toegang geeft tot de ruimte onder de dakpannen en/of ruimtes achter betimmeringen waar vleermuizen gebruik van kunnen maken.

De aanwezige woning op de onderzoekslocatie biedt daarnaast in potentie broedgelegenheid aan huismus en gierzwaluw vanwege de ruimtes onder de dakpannen. Huismussen kunnen via de dakgoten en kapotte of scheefliggende dakpannen onder de dakpannen terecht en kunnen daarnaast tussen de rolluiken en de dakgoot nestelen. Gierzwaluwen kunnen aan de rand van het dak direct onder de dakpannen terecht.

1.3 Doel en onderzoeksvragen

Nader onderzoek dient uit te wijzen welke functie de te slopen gebouwen en te kappen bomen hebben voor deze soorten. Rho adviseurs voor leefruimte heeft Royal HaskoningDHV verzocht dit onderzoek uit te voeren. Voorliggende rapportage is een aanvulling op de quickscan die in 2020 is opgesteld (Sanders, 2020). Het soortgerichte onderzoek richt zich uitsluitend op vleermuizen en gierzwaluw. De resultaten van dit onderzoek worden getoetst aan de kaders van de Wnb, voor het onderdeel Soortenbescherming. Hieruit volgt of de voorgenomen ingreep leidt tot een overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb en of een ontheffing in het kader van de Wnb aangevraagd moet worden. Samen geven deze onderzoeken een volledig en actueel beeld van de aanwezigheid van beschermde soorten binnen het plangebied. Hierdoor kan voorliggende rapportage dienen als ondersteunend document bij een eventuele ontheffingsaanvraag.

De onderzoeksvraag van het soortgericht vervolgonderzoek zijn als volgt:

- Zijn in het plangebied functies aanwezig van beschermde vleermuissoorten? Zo ja, welke functies en voor welke soorten?
- Zijn in het plangebied jaarrond beschermde nestlocaties van huismus aanwezig? Zo ja, waar en om hoeveel nestplaatsen gaat het?

- Zijn in het plangebied jaarrond beschermde nestlocaties van gierzwaluw aanwezig? Zo ja, waar en om hoeveel nestplaatsen gaat het?
- Leidt de voorgenomen ontwikkeling tot negatieve effecten op aanwezige beschermde soorten, en is hierdoor sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen zoals geformuleerd in de Wnb?
- Welke voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen om negatieve effecten te voorkomen en daarmee overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen?
- Welke maatregelen moeten worden genomen om negatieve effecten te mitigeren?
- Is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk?

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het plangebied en de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling beschreven. In hoofdstuk 3 is de onderzoeksmethode voor het nadere onderzoek naar de aanwezigheid van (gebruiksfuncties van) vleermuizen en gierzwaluwen beschreven. In hoofdstuk 4 worden de onderzoeksresultaten besproken. In hoofdstuk 5 zijn de te nemen voorzorgs- en mitigerende maatregelen besproken. In hoofdstuk 6 is de conclusie en het vervolgadvis opgenomen. Tot slot is de geraadpleegde literatuur opgenomen. In Bijlage 1 is een beknopt kader van de Wet natuurbescherming (Wnb, onderdeel Soortenbescherming).

2 HET PLANGEBIED EN DE VOORGENOMEN ONTWIKKELING

2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Hoofdstraat 152-156 in van de kern van Schijndel, in provincie Noord-Brabant (Figuur 2-1). De onderzoekslocatie is omgeven door woningen met bijbehorende siertuinen, winkels, eetgelegenheden, wegen en parkeerplaatsen. Ten noordwesten van de onderzoekslocatie bevindt zich het oude Lodewijkskerkje. De onderzoekslocatie is bebouwd met een woonhuis, supermarkt Aldi, een reisbureau met bovenwoningen, een aantal garageboxen, een overdekt zwembad, een schuur en een terrasoverkapping. Verder bestaat de onderzoekslocatie uit siertuin en parkeerplaatsen.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied is bebouwd met een woonhuis, supermarkt Aldi, een reisbureau met bovenwoningen en een overdekt zwembad. Daarnaast bevindt zich binnen het plangebied een siertuin en parkeerplaatsen met daarbij een aantal garageboxen (zie foto's van Figuur 2-2).

Het merendeel van de in het plangebied aanwezige bebouwingen worden gesloopt, met uitzondering van het reisbureau met bovenwoningen. Dit houdt in dat de garageboxen aan het Catherinaplein, de woning aan de Hoofdstraat 152 en de bijbehorende bijgebouwen (waaronder een opslagloods en een zwembad-huis) gesloot worden. De aanwezige beplantingen en bomen worden mogelijk geheel gerooid of gekapt. De te slopen gebouwen of kappen beplanting kunnen van belang zijn voor gewone dwergvleermuizen of gierzwaluwen.

Op de vrijgekomen ruimte zal een nieuwe, grotere winkel gerealiseerd worden met bovenwoningen aan de zijde van de Hoofdstraat.

Figuur 2-1: luchtfoto van het plangebied (binnen de rode belijning) en de directe omgeving (foto: Sanders, 2020).

Figuur 2-2: foto's van het plangebied van links naar rechts: 1) achterzijde bovenwoningen, Aldi, garageboxen en parkeerplaatsen; 2) Voorzijde reisbureau en bovenwoningen; 3) Voorzijde woonhuis; 4) Achterzijde woonhuis met siertuin; 5) Siertuin achter het woonhuis; 6) Toegangspoort tot de garageboxen (foto: Sanders, 2020).

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 Onderzoeksinspanning

Er heeft gericht onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van huismus en gierzwaluw. In de onderstaande overzichten zijn de gegevens van de uitgevoerde veldbezoeken weergegeven (Tabel 3-1 en Tabel 3-2).

Tabel 3-1: overzicht van de onderzoeksinspanning voor vleermuizen, conform het Vleermuisprotocol 2017, en voor gierzwaluw, uitgevoerd volgens de richtlijnen in het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017), en datum van het uitgevoerde bezoek voor huismus. Met de datum, de onderzochte functie, het tijdstip en de onderzoeker.

Datum	Onderzochte functie (ronde)	Onderzoekers
3 juni 2020	Huisumus, gierzwaluw & vleermuizen, voorjaarsonderzoek	Arend de Wilde en Pauline Maas
3 juli 2020	Gierzwaluw, tweede bezoek	Pauline Maas
13 juli 2020	Gierzwaluw & vleermuizen, voorjaarsonderzoek	Arend de Wilde en Pauline Maas
26 augustus 2020	Vleermuizen, najaarsonderzoek	Arend de Wilde en Pauline Maas
27 september 2020	Vleermuizen, najaarsonderzoek	Arend de Wilde en Pauline Maas

Tabel 3-2. De weersomstandigheden tijdens de onderzoeksdagen (met temperatuur in graden Celsius en windkracht in beaufort).

Datum	Zonsondergang	Onderzoekstijden	Weer	Temp.	Wind
3 juni 2020	21:53	19.30 – 00.30 uur	Onbewolkt, droog	13 °C	~3 Bft
3 juli 2020	22:02	20.00 – 22.30 uur	Onbewolkt, droog	15 °C	~3 Bft
13 juli 2020	21:55	21.00 – 23.00 uur	Onbewolkt, droog	14 °C	~2 Bft
26 augustus 2020	20:39	21.30 – 23.30 uur	Bewolkt, droog weer	14 °C	~1 Bft
27 september 2020	19:25	20.15 – 22.15 uur	Gedeeltelijk bewolkt	13 °C	~3 Bft

De toegepaste onderzoeksmethoden zijn in de volgende paragrafen nader toegelicht.

3.2 Vleermuisonderzoek

Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van verschillende verblijfplaatsen die verschillende functies vervullen. Vleermuizen hebben een vaste cyclus die gedurende het jaar wordt gevolgd, waarbij deze verblijfplaatsen afhankelijk van het moment in het jaar worden gebruikt.

Na de winterslaap verblijven vleermuizen vaak tijdelijk in kleine groepen in tussenverblijven. Vanaf mei verzamelen de vrouwtjes zich in kraamverblijfplaatsen en worden de jongen geboren en gezoogd. De mannen leven dan gezamenlijk of solitair in zomerverblijfplaatsen.

De keuze van verblijfplaatsen is soort-specifiek: sommige soorten verblijven vaak in holten of spleten in bomen en achter loshangend schors. andere soorten, zoals laatvlieger en gewone dwergvleermuis, zitten bijna altijd in gebouwen. Verblijfplaatsen in gebouwen kunnen gevonden worden achter gevelbetimmering, in spouwmuren, onder dakpannen, onder dakbeschot, achter boeiplanken en houten betimmeringen en in schoorstenen. In augustus, wanneer de jongen min of meer zelfstandig zijn, breekt de paartijd aan. De kraamkolonies vallen dan uiteen. Mannetjes van een aantal soorten bezetten tijdens de paartijd een paarverblijfplaats binnen een territorium, van waaruit ze vrouwtjes aantrekken om mee te paren. Hierbij

maken ze gebruik van een paarroep. Afhankelijk van het weer zet dit door tot september of oktober, waarna vleermuizen weer naar hun winterverblijf vertrekken. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017), zoals opgesteld door de bracheorganisatie Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol wordt jaarlijks in het Vleermuisvakberaad geëvalueerd door deskundigen van het NGB, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). RHDHV is aangesloten bij het NGB en hanteert de richtlijnen zoals beschreven in het protocol voor het uitvoeren van het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen.

Door de inventarisatie conform het Vleermuisprotocol 2017 uit te voeren, wordt juridisch gezien voldaan aan de vereiste onderzoeksinspanning. Het onderzoek heeft voldaan aan de volgende voorschriften:

- kraamverblijfonderzoek, bestaande uit twee onderzoeksrondes in de avond tussen 15 mei en 15 juli, met een tussentijd van minimaal 30 dagen;
- zomerverblijfonderzoek, bestaande uit twee onderzoeksrondes tussen 15 mei en 15 augustus, waarvan één ochtendbezoek en één bezoek in de kraamperiode, met een tussentijd van minimaal 20 dagen; in het Vleermuizenprotocol is aangegeven dat voor kleine overzichtelijke plangebieden met twee avondbezoeken kan volstaan, door met twee onderzoekers rondom de woning aan de Hoofdstraat 152 te posten, kon het geheel als totaal goed overzien worden. Om deze reden hebben uitsluitend avondbezoeken plaatsgevonden
- paarverblijfonderzoek, bestaande uit twee onderzoeksrondes tussen 15 augustus en 1 oktober, met een tussentijd van minimaal 20 dagen.

Een aantal onderzoeksrondes konden worden gecombineerd. Op basis van de geschikte onderzoeksperiode van vleermuizen zijn vier onderzoeken uitgevoerd door vleermuisdeskundige Arend de Wilde en Pauline Maas (beiden werkzaam bij Royal HaskoningDHV). Tijdens de veldbezoeken is er op basis van geluid en zicht geïnventariseerd, en het werk is met behulp van een Pettersen 240 uitgevoerd. Indien een soort niet in het veld op naam gebracht kon worden, zijn digitale opnames gemaakt. Deze opnames zijn vervolgens met speciale computerprogrammatuur (BatSound v.4.1) gedetermineerd op soort.

3.3 Gierzwaluwonderzoek

Gierzwaluwen zijn zomergasten en keren na hun overwintering in Afrika vanaf eind april terug naar het nest van het vorige jaar. Ze zijn daarbij doorgaans zeer plaats-trouw of objecttrouw. Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies op daken van woningen en andere (vaak oudere) gebouwen. Meest gebruikte nestlocaties op daken zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, nokpannen, gaten en kieren onder de dakrand en dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms gaten in muren, kunstmatige nestkasten of nestpannen, in ventilatieschachten en in gaten achter regenpijpen gebruikt. Een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond is één van de vereisten waar elke nestlocatie aan voldoet. Hoogte heeft altijd voorkeur boven gelijksoortige lager gelegen potentiële nestlocaties. Daarnaast zijn daken met een hellingshoek van minimaal 45 graden vereist om de gierzwaluw de mogelijkheid te geven om uit te vliegen.

Het onderzoek naar nestplaatsen van gierzwaluw is uitgevoerd volgens de richtlijnen in het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017). Gedurende de veldbezoeken werd het plangebied geïnventariseerd vanaf anderhalf uur voor tot even na zonsondergang. Hierbij werd gelet op laag door het plangebied vliegende en roepende vogels, vogels die de woningen in- en uitvlogen en het geluid van roepende jongen.

3.4 Huismusonderzoek

Huismussen zijn sterk geassocieerd met mensen. De nestplaats is in de regel gebonden aan bebouwing. Voor zijn voedsel is de huismus sterk afhankelijk van wat de mens hem al dan niet bewust biedt. Deze voedselbron moet continu aanwezig zijn. Huismussen zijn sociale dieren: broeden, foerageren, baltsen, stofbaden nemen, slapen en uitzwermen na de broedperiode zijn allemaal activiteiten die in groepsverband plaatsvinden. De broedtijd is meestal van begin april tot en met augustus, maar in maart kan er ook al gebroed worden. Meestal worden 2 tot 3 legsels grootgebracht. De nestbouw begint al in maart. Ook buiten de broedperiode wordt aan het nest gebouwd en wordt het nest ook gebruikt als slaapplaats. ‘

Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. In het broedseizoen blijven ze dichtbij de broedplaats.

Vertrekpunt voor het onderzoek naar huismus zijn de richtlijnen uit het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017). In het document is opgenomen dat aangenomen kan worden dat geen broedende huismussen aanwezig zijn als tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. Tijdens het veldbezoek moet het rustig zijn zodat de zang goed gehoord kan worden.

Omdat vanwege de late start van het onderzoek niet volledig aan de richtlijnen van het Kennisdocument kan worden voldaan, is de onderzoeksinspanning gericht op het zo goed als mogelijk in beeld brengen van de aanwezigheid en eventuele broedgevallen van huismus.

4 RESULTATEN EN EFFECTBEOORDELING

4.1 Vleermuizen

De resultaten van de vier veldbezoeken voor het vleermuisonderzoek veldonderzoek kunnen als volgt worden samengevat:

- Tijdens de veldbezoeken zijn in totaal twee soorten vleermuizen in en nabij het plangebied waargenomen, namelijk de ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis.
- Tijdens het onderzoek is één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld (Figuur 4-1);
- Er zijn geen indicaties van andere verblijfplaatsen in het plangebied (wel is het mogelijk dat de kerk ten noordwesten van de woning aan de Hoofdstraat 152, net buiten het plangebied, als verblijfplaats wordt gebruikt door vleermuizen);
- Er zijn meerdere waarnemingen geweest van gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen foeragerend in de tuin, met name de luwte naast de bomen op de noordwestelijke perceelsgrens lijkt een veel gebruikte foerageerlocatie te zijn.
- De tuin is niet verlicht, en te zien als donkere oase in een zee van verlichting rondom het plangebied. Aan de noordwestzijde van de tuin zijn opgaande bomen aanwezig, welke zorgen voor een goede foerageerlocatie voor vleermuizen;
- Rondom de woning is in het plangebied weinig tot geen activiteit waargenomen tijdens de onderzoeksrondes, er werden geen vleermuizen in de zuidzijde van het plangebied, op of rondom de parkeerplaats aan het Catherinaplein waargenomen.
- Ook in de Hoofdstraat is geen activiteit van vleermuizen waargenomen; de straat is waarschijnlijk door de sterke verlichting erg onaantrekkelijk. Wel zijn meerdere keren vleermuizen waargenomen welke vanuit het zuiden langs de noordwestzijde van de woning richting de achtertuin vlogen;
- Tot slot zijn er ook meerdere malen gewone dwergvleermuizen foeragerend rondom de verlichtte kerk aan de noordwestzijde van de woning waargenomen, de gewone dwergvleermuizen trokken zich in die zin niet veel aan van de felle lampen.

4.2 Gierzwaluw

De resultaten van de drie veldbezoeken voor het onderzoek naar gierzwaluw kunnen als volgt worden samengevat:

- Gedurende de drie veldbezoeken voor het gierzwaluwenonderzoek zijn meerdere malen tijdens de veldbezoeken ook gierzwaluwen waargenomen in de lucht boven het plangebied.
- Tijdens het eerste bezoek is al duidelijk geworden dat er zich een nestlocatie bevindt in de achterzijde van de woning (Figuur 4-1, zie Figuur 4-2 voor de locatie).
- De nestplaats is gebruikt door een koppel gierzwaluwen om (succesvol) te broeden.
- Tijdens het veldonderzoek van 13 juli zijn uitvliegende jonge gierzwaluwen waargenomen, duidelijk jonge dieren doordat zij niet zo soepel als de ouderdieren de uitgang van het nest verlieten.
- Gezien het aantal uitvliegende dieren dat gezien is, wordt uitgegaan van 2 broedparen; zij hebben dezelfde ingang gebruikt om bij het nest te komen.
- Deze gierzwaluwen zeer waarschijnlijk onderdeel zijn van een diffuse kolonie die ook waargenomen is. Dat er verspreid gebroed wordt, wordt mogelijk veroorzaakt doordat nergens voldoende geschikte broedlocaties dicht bij elkaar aanwezig zijn.

4.3 Huismus

De resultaten van het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van huismus zijn als volgt:

- Het eerste veldonderzoek is op 3 juni 2020 uitgevoerd. Hierbij is eerst het plangebied verkend. Vervolgens is de ruimere omgeving al lopende onderzocht.
- Tijdens dit eerste veldbezoek is direct gebleken dat in en rondom het plangebied géén huismussen aanwezig zijn. Ook blijkt aanvullend na raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD) dat er geen waarnemingen van huismus in het plangebied en de directe omgeving bekend zijn in de afgelopen 5 jaar.
- Hoewel het plangebied in potentie geschikt is als broedlocatie, is het voorkomen van huismus niet aannemelijk. Er heeft daarom verder geen gericht veldonderzoek plaatsgevonden. Omdat elders in het centrum van Schijndel wel duidelijke clusters van waarnemingen van huismus bekend zijn, is aannemelijk dat de literatuurgegevens actueel zijn, en daarom voldoende zeker dat ter plekke van het plangebied geen huismussen broeden.

4.4 Effectbeoordeling

Voor de voorgenomen ingreep worden de meerdere bebouwingen, waaronder de woning aan de Hoofdstraat 152 gesloopt.

- Door de sloop wordt de zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis vernietigd. Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen, te weten van artikel 3.5, lid 4. Daarnaast kunnen door de sloop, mogelijk aanwezige individuen gedood of verwond worden. Dit leidt tot een overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 3.5, lid 1. Hiervoor dient een ontheffing aangevraagd te worden van de verbodsbepalingen bij het bevoegd gezag, in dit geval de provincie Noord-Brabant.
- Door de sloop wordt een nestlocatie van gierzwaluw vernietigd. Dit leidt tot een overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 3.1, lid 2. Hiervoor dient een ontheffing aangevraagd te worden van de verbodsbepalingen bij het bevoegd gezag, in dit geval de provincie Noord-Brabant.
- Nestlocaties van huismus zijn in het plangebied of de omgeving niet aanwezig. Het is daardoor uitgesloten dat de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten en/of overtreding ten aanzien van de verbodsbepalingen welke voor huismus van toepassing zijn.

Figuur 4-1. Nestlocatie gierzwaluw (aangegeven met gele ster) en zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis (rode ster) (bron kaart: GoogleMaps, 2020).

Figuur 4-2. De door gierzwaluwen gebruikte invliegopening in de huidige bebouwing van het plangebied (rood omlijnd; foto: Royal HaskoningDHV, 2020).

5 VOORZORGS- EN MITIGERENDE MAATREGELEN

Het optreden van negatieve effecten dient zo veel als mogelijk te voorkomen te worden. Door de sloop wordt echter één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis en twee nestlocaties van gierzwaluwen vernietigd, nestlocaties van huismus zijn niet aanwezig. Onderstaande inzichten leiden tot de conclusie dat de optimale periode voor sloop, rekening houdende met gewone dwergvleermuizen en gierzwaluwen, de periode van 1 september tot 1 november is voor de woning aan de Hoofdstraat 152 te Schijndel.

5.1 Gewone dwergvleermuis

Voorkomen van verstoring en verwonden en/of doden

Verstoring van gewone dwergvleermuis dient te worden voorkomen door buiten het zomerseizoen en winterrust te werken. Hierdoor kan worden voorkomen dat de sloop mogelijk leidt tot het verwonden of zelfs het doden van individuen. Dit betekent het werken buiten de perioden van 1 november tot 1 april en van 15 mei tot 15 juli. De sloop dient in dit geval plaats te vinden in de periode van 15 juli tot 1 november. Met inachtneming van deze maatregel wordt overtreding van verbodsbepaling artikel 3.5, lid 1, voorkomen en is het aanvragen voor overtreding van deze verbodsbepaling niet noodzakelijk.

Het is daarnaast niet uit te sluiten dat vleermuizen op enig moment in de verblijfslocatie aanwezig zijn, hierdoor is het uitdrukkelijk noodzakelijk om voorafgaande de sloop de bebouwing voor vleermuizen ongeschikt te maken. Dit kan in dit geval het beste worden gedaan door 'tochtgaten' in de muren aan te brengen, waardoor het microklimaat in de woning wordt verstoord. Tot twee weken voorafgaande aan de sloop dient door een ter zake kundige ecooloog op het gebied van vleermuizen te controleren of in deze periode nog vleermuizen uitvliegen. Indien dit het geval is, dienen aanvullende maatregelen genomen te worden om de woning ongeschikt voor vleermuizen te maken voorafgaande aan de sloop.

Alternatieve verblijfplaatsen

Volgens het Kennisdocument Gewone dwergvleermuizen van BIJ12 moet voor elke verblijfplaats die zijn functie niet meer kan vervullen, meerdere nieuwe alternatieve verblijfplaatsen worden gecreëerd. Er moet een netwerk aan verblijfplaatsen die geschikt zijn voor de betreffende functie in stand blijven.

Een vervangende verblijfplaats heeft nooit dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke verblijfplaats. Hierdoor kan een vervangende verblijfplaats zowel wat betreft zijn eigenschappen als zijn locatie, minder geschikt blijken dan verwacht. Dit wordt ondervangen door in het gebied van het bestaande netwerk aan verblijfplaatsen meerdere nieuwe verblijfplaatsen aan te bieden. Hoe meer alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één van deze geschikt gevonden wordt.

Gewenningstijd

Gewone dwergvleermuizen hebben de tijd nodig om aan nieuwe verblijfplaatsen te wennen. Gedurende deze gewenningsperiode moet zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen beiden aanwezig zijn. Hierdoor kunnen de vleermuizen de voorzieningen ontdekken en verkennen voordat de ingreep wordt uitgevoerd. Een voldoende lange gewenningsperiode is nodig om een minimaal succes van de maatregelen te waarborgen. Hoe dichter de vervangende verblijfplaats bij de oorspronkelijke verblijfplaats wordt gerealiseerd, hoe groter de kans is op succes. In de laatste maand van de gewenningsperiode kan al aangevangen worden met het langzamerhand ongeschikt maken van de oorspronkelijke verblijfplaatsen.

Tijdelijke voorzieningen

In dit geval houdt dit het volgende in: voor tijdelijke vervanging van zomerverblijfplaatsen met < 10 dieren is een gewenningsperiode van minimaal 3 maanden van toepassing (waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen) waarin de gewone dwergvleermuizen in staat zijn om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te inspecteren omdat ze niet in winterrust zijn.

Bij een voorgenomen van sloop van de woning aan de Hoofdstraat 152 te Schijndel in de maand november, moet de tijdelijke vervangende verblijfplaatsen uiterlijk 1 augustus, maar bij voorkeur nog eerder, geplaatst zijn. Door uiterlijk vóór 1 juni de alternatieve verblijfplaatsen aan te brengen, kan zelfs direct vanaf 1 september gestart worden met de sloop van deze woning.

Indien de woning dan niet gesloopt kan worden, maar pas later wordt afgebroken, kan wel de woning voor vleermuizen ongeschikt gemaakt worden (let wel: een ontheffing dient daarvoor verkregen te zijn).

Permanente voorzieningen

Naast de tijdelijke vervanging, dienen permanente voorzieningen te worden opgenomen in de nieuwbouw op de locatie. Hierdoor kan worden gewaarborgd dat de ingreep geen afbreuk doet aan de staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis op de locatie. Er moeten minimaal 4 alternatieve voorzieningen worden aangeboden.

Foerageergebied

In het plangebied komen meerdere gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen foerageren. Door de nieuwe inrichting van het plangebied gaat dit foerageergebied verloren. Vanwege de ligging van het plangebied wordt niet uitgesloten dat het gaat om een aantrekkelijk foerageergebied van deze individuen. In de omgeving van het plangebied is voor deze individuen op het oog geen vergelijkbaar foerageergebied aanwezig.

Het verlies aan foerageergebied wordt grotendeels beperkt door de bomen op de perceelgrens aan het noordwesten te behouden en het dak van daarnaast te realiseren nieuwe ontwikkeling onverlicht te laten.

5.2 Gierzwaluw

Voorkomen van verstoring

Het voorkomen van verstoring dient te gebeuren door te werken buiten het broedseizoen van de gierzwaluw. Een kolonie gierzwaluwen bestaat niet alleen uit broedkoppels, maar ook uit ongepaarde vogels. De broedtijd is van mei tot en met juli, hoogst incidenteel tot begin augustus, als het lang slecht weer was. Er wordt in Nederland één legsel per jaar geproduceerd, waarin 2 tot 3 eieren worden gelegd.

Het werken buiten deze periode leidt niet tot verstoring, en voorkomt daardoor overtreding van de verbodsbepaling opgenomen in artikel 3.1, lid 4. Gierzwaluwen trekken na het broeden weg uit Nederland. De sloop dient in dit geval plaats te vinden buiten de periode van voortplanting van gierzwaluw, dit is de periode van half april tot half-eind augustus. Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten is verboden (artikel 3. 1 lid 2). De nesten zijn jaarrond beschermd!

Er is dus een ontheffing nodig. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig in het kader van een geldend wettelijk belang:
 - i) in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;

- ii) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - iii) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - iv) ter bescherming van flora of fauna;
 - v) voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of;
 - vi) om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

In een ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling worden in elk geval voorschriften opgenomen, onderscheidenlijk regels gesteld, over: a. de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden; b. de tijd en plaats waarvoor de ontheffing of vrijstelling geldt, en c. de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

Aanbieden van alternatieve nestlocaties

Volgens het Kennisdocument Gierzwaluw van BIJ12 moet voor elke verblijfplaats die zijn functie niet meer kan vervullen wordt gezorgd dat er meerdere nieuwe alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn. Voor behoud van de functionaliteit van een verblijfplaats moeten ze bij voorkeur binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats worden gerealiseerd. De alternatieve verblijfplaatsen moeten voor minimaal eenzelfde aantal gierzwaluwen dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke plaats die verdwijnt. Omdat de gierzwaluw een 'semi'-koloniebroeder is, kunnen de vervangende verblijfplaatsen het beste geclusterd worden aangeboden. Er moeten minimaal 10 alternatieve nestlocaties worden aangeboden.

Indien buiten de broedperiode van gierzwaluw gewerkt wordt, hoeven alleen nieuwe permanente voorzieningen aangeboden te worden. Dit in de vorm van bijvoorbeeld ingemetselde neststenen, nestkasten, speciale dakpannen, in de muur geïntegreerde nestgelegenheid, maar ook allerlei andere vormen van spleten bijvoorbeeld tussen of muur en dakgoot of onder dakgoot. Een gierzwaluwdeskundige moet voor de specifieke situatie de te gebruiken typen en de aantallen daarvan onderbouwd bepalen. Voorzie bij nieuwbouw of renovatie standaard in nestgelegenheid, het liefst neststenen of nestkasten, soms kan het ook met nestpannen.

Gewenningsperiode

Indien echter na de sloop van de woning in het nieuwe seizoen nog geen nieuwbouw heeft kunnen plaatsvinden, moeten tijdelijke alternatieve nestlocaties worden aangeboden. Vervangende verblijfplaatsen moeten voor de eigenlijke werkzaamheden en voor terugkomst uit het zuiden beschikbaar zijn.

Nieuwe nestlocaties zijn bij voorkeur minimaal één volledig broedseizoen gelijktijdig met de te verwijderen verblijfplaats(en) aanwezig. Gierzwaluwen hebben de tijd nodig om aan nieuwe verblijfplaatsen te wennen. Gedurende deze gewenningsperiode zijn dan zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen aanwezig en beschikbaar. Hierdoor kunnen de gierzwaluwen de voorzieningen ontdekken en verkennen voor de ingreep wordt uitgevoerd. De ontdekking van nieuwe nestplaatsen kan worden versneld door het geluid van de gierzwaluw af te spelen. Als eenmaal één nest bezet is, is de kans groot dat de andere ook worden ontdekt door soortgenoten.

5.3 Ontheffingsaanvraag en ecologisch werkprotocol

De maatregelen welke precies noodzakelijk zijn, dienen in een nader op te stellen activiteiten- of mitigatieplan te worden uitgewerkt. De opdrachtgever dient hiervoor de voorgenomen planning vrij te geven en samen met een ter zake kundig te bespreken wat de gevolgen zijn, en waar nodig, de planning aan te passen. Daarnaast dient besproken te worden waar alternatieve verblijfplaatsen worden aangebracht. Het plan dient als onderbouwing van de ontheffingsaanvraag.

De opdrachtgever dient te onderbouwen of en zo ja onder welk wettelijk belang het planvoornemen plaatsvindt. Na verlening van een ontheffing wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld voor de uit te voeren voorgenomen ruimtelijke ingreep.

Alternatieve verblijfplaatsen en nestplaatsen kunnen al voor ontheffingsverlening worden aangeboden, waardoor alvast met de gewenningsperiode wordt rekening gehouden.

6 CONCLUSIE EN VERVOLG

6.1 Conclusie

- In het plangebied is één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en één nestlocatie van gierzwaluw (*Apus apus*) vastgesteld. Beide verblijf- en nestplaatsen bevinden zich in de woning aan de Hoofdstraat 152 te Schijndel.
- In het plangebied zijn nestlocaties van huismus niet aanwezig. In de overige bebouwing in het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van roepende vleermuizen of invliegende gierzwaluwen; andere verblijfplaatsen op korte afstand tot het plangebied zijn niet waargenomen.
- Er zijn daarnaast meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*) en ruige dwergvleermuizen (*Pipistrellus nathussi*) in de achtertuin van de woning aan de Hoofdstraat 152 waargenomen; hierbij is in de tuin en langs de zuidoostzijde van de bomen relatief veel activiteit gezien; in de overige delen van het plangebied zijn geen foeragerende vleermuizen waargenomen.
- Met de sloop van de woning wordt één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vernietigd, dit leidt tot overtreding van de verbodsbepaling in artikel 3.5, lid 4. Daarnaast leidt een dergelijke ingreep mogelijk tot het verwonden of zelfs doden van individuen, dit is een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 3.5, lid 1 van de Wet natuurbescherming.
- Het verwijderen van de bomenrij op de perceelsgrens in het noordwesten in de achtertuin van de woning aan de Hoofdstraat 152 leidt tot een aantasting van een foerageergebied voor een aantal vleermuizen. Dit is een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 3.5, lid 2.
- Daarnaast leidt de sloop tot vernietiging van zeker één en mogelijk twee nestlocaties van de gierzwaluw, dit is een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 3.1, lid 2. Indien in de broedperiode gewerkt zou worden, leidt de ingreep tot een verstoring van een in gebruik zijnde nestlocatie en overtreding van verbodsbepaling in artikel 3.1 lid 4, en mogelijk het doden of verwonden in artikel 3.1, lid 1.
- Door het nemen van voorzorgsmaatregelen kan overtreding van artikel 3.1, lid 1 en lid 4 ten aanzien van gierzwaluwen en artikel 3.5, lid 1 ten aanzien van vleermuizen worden voorkomen. Indien dit geborgd is, hoeft voor deze verbodsbepalingen geen ontheffing aangevraagd te worden.
- Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van voorzorgsmaatregelen, niet in alle gevallen geheel te voorkomen zijn door de aard van de werkzaamheden, is voor het overtrekken van de verbodsbepalingen in artikel 3.1, lid 2 ten aanzien van gierzwaluw en artikel 3.5, lid 4 ten aanzien van gewone dwergvleermuis het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, in dit geval provincie Noord-Brabant.

6.2 Vervolgadvies

- De maatregelen welke precies noodzakelijk zijn, dienen in een nader op te stellen activiteiten- of mitigatieplan te worden uitgewerkt. De opdrachtgever dient hiervoor de voorgenomen planning vrij te geven en samen met een ter zake kundig te bespreken wat de gevolgen zijn, en waar nodig, de planning aan te passen. Daarnaast dient besproken te worden waar alternatieve verblijfplaatsen worden aangebracht. Het plan dient als onderbouwing van de ontheffingsaanvraag.
- Het verlies van de zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis en de twee nestlocaties van gierzwaluwen dient gemitigeerd te worden. Dit wordt onder andere bewerkstelligd door het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en nestlocaties. Dit dient te gebeuren in de directe omgeving van de huidige verblijfslocaties. De planning van het project dient te worden afgestemd zodat rekening gehouden wordt met de kwetsbare periode van gewone dwergvleermuis en gierzwaluw. Dit houdt onder meer in dat de sloop van de woning niet in het broedseizoen van gierzwaluw kan plaatsvinden of in de zomerperiode van gewone dwergvleermuis. De woning dient daarnaast voor de sloop ongeschikt voor bewoning door vleermuizen gemaakt te worden, om het verwonden en/of doden te voorkomen.

LITERATUUR

- Sanders, R.M. (2020). Rapportage quickscan Wet natuurbescherming Hoofdstraat 152-156 te Schijndel. *Boxmeer, Econsultancy*.
- Netwerk Groene Bureaus (2017). Vleermuisprotocol 2017. *Odijk, Netwerk Groene Bureaus*.
- BIJ, 12 juli 2017. Kennisdocument Gierzwaluw 1.0, *Publicatienummer BIJ12-2017-006*.
- BIJ12, 12 juli 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 1.0. *Publicatienummer BIJ12-2017-004*.
- Wet natuurbescherming (2017). <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01>

Bijlage 1 – Beschermde soorten (Wnb hoofdstuk 3)

De Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn¹, Habitatrichtlijn¹ en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Voor alle in het wild levende planten en dieren (dus ook voor soorten die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb artikel 1.11. Deze plicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving.

Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk worden voorkomen, en dat bij de inrichting aandacht wordt besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Beschermingsregimes

Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wnb)*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wnb. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten van nature voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van de beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van deze verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wnb) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie Tabel 1) en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de ‘nationale’ andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wnb wordt bepaald of beschermde plant- en diersoorten kunnen voorkomen in het plangebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Tabel 1. Overzicht van de verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	
Art. 3.1 lid 4 Het is verboden vogels opzettelijk te storen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 5 Opzettelijk storen is niet verboden indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

In beginsel moet met voorzorgsmaatregelen ervoor worden gezorgd dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast en soorten niet worden verwond of gedood. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden en is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing.

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden per beschermingsregime. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wnb geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit¹.

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. De provincie is het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van LNV bevoegd gezag¹. Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Noord-Brabant.

Voor sommige soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen op basis van Provinciale Staten vastgestelde provinciale verordeningen. De vrijgestelde soorten in Noord-Brabant zijn in Tabel 2 weergegeven. De algemene zorgplicht (artikel 1.11) blijft te allen tijde van toepassing.

Tabel 2. Soorten met een algemene vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen in Provincie Noord-Brabant.

Grondgebonden zoogdiersoorten			Amfibieën
Aardmuis	Haas	Tweekleurige bosspitsmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Huisspitsmuis	Veldmuis	Bruine kikker
Dwergmuis	Konijn	Vos	Gewone pad
Dwergspitsmuis	Ondergrondse woelmuis	Wild zwijn	Kleine watersalamander
Egel	Ree	Woelrat	Meerkikker
Gewone bosspitsmuis	Rosse woelmuis		

Voorzorgs- en mitigerende maatregelen

Indien door voorzorgsmaatregelen de negatieve effecten volledig kunnen worden opgeheven, waardoor overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Het gaat erom dat de voorzorgsmaatregel zorgt dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort blijft behouden en de betreffende soort niet gedood, verwond of verstoord wordt.

De voorzorgsmaatregelen worden als randvoorwaarde meegegeven aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is, dan dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om de optredende effecten te verzachten. Omdat sprake is van het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen, moet een ontheffing worden aangevraagd. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode.

Opzettelijkheid

In de Wnb is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort. Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de huidige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.